

[Pihlajaveden luonto](#)

[Piia Koski ja Jouni Lamminmäki, julkaistu Pihlajaveden CD:llä v. 1997](#)

[Pihlajaveden CD](#)

[Pieni Innojärvi 2010](#)

[Pihlajaveden kylä](#)

[Pihlajaveden kesä 2010](#)

1990-luvun alkupuolella on Pihlajaveden luontoa tutkittu monessa, Keuruun kunnan alueella suoritetussa luontokartoituksessa. Tämän kirjoituksen tarkoituksena on esitellä Pihlajaveden alueella olevia kohteita ja selkävesilajistoa. Pihlajavedellä on luonnonmuistomerkkejä 11, biologisesti ja maisemallisesti arvokkaita alueita 8, uhanalaisia kasvilajeja 11 ja lintujärviä 7.

Luonnonmuistomerkkikohteet sisältävät erikoisia yksinäisiä isoja puita ja puuryhmiä. Biologisilla suojelukohteilla tarkoitetaan harvinaisen lajiston, esimerkiksi kasvillisuuden vuoksi merkittäviä alueita. Maisemallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat mm. kankaat ja harjut, joilla on esteettistä merkitystä.

Kasvien esiintymispaikat saatiin Keski-Suomen Liiton julkaisusta Uhanalaiset kasvit Keski-Suomessa. Uusia kasvipaikkoja löytyi muutamia haastattelemalla ihmisiä. Kasvilajeista lähes kaikki kasvavat entisissä kulttuuriympäristöissä, poikkeuksen muodostavat heinäkasvit ja sarat. Luonnonmuistomerkeistä sekä biologisesti ja maisemallisesti arvokkaista kohteista tiedot koottiin Keuruun kunnan ympäristönhoitosuunnitelmasta (Kallio-Mannila 1984).

Lintujärvet ja linnustollisesti edustavat paikat löytyvät ympäri Pihlajaveden aluetta. Lintujärvet ovat pääsääntöisesti pienehköt, rehevät järvet ja lammet.

LUONNONMUISTOMERKIT

Pihlajaveden alueella olevat muistomerkkikohteet ovat kaikki **puita** tai **puuryhmiä**. Puulajeittain kohteet jakautuvat tasaisesti mukana on niin **haapa**

(*Populus tremula*)

,

kuusi

(*Picea abies*)

,

mänty

(*Pinus syl*

vest

ris)

,

pihla

ja

(*Sorbus aucuparia*)

,

koivu

(*Betula pendula*)

kuin

kataja

kin

(*Juni*

pe

rus com

munis)

.

Kenties suurin puu löytyy **Mäenperän pellon laidasta**, missä kasvavalla "**ikimännillä**" on ympärysmittaa 2.88 metriä ja pituutta lähes 30 metriä. Ympärysmittaa 2.56 metriä ja pituutta yli 30 metriä on kertynyt Mäkelän männylle, joka on rauhoitettu 21.7.1959.

Lähes naapurissa olevalla **kuusella** on ympärysmittaa 3.50 metriä ja korkeutta 27 metriä, kyse on tietenkin Pyörkkilän kuusesta.

Mutta moniko tietää, että lähes saman kokoinen kuusi kasvaa **Töyryahon** mailla (ympärysmitta 2.90 ja korkeus 25 metriä).

Ns. pyöreä **lyhytneulaskuusi kasvaa Ala-Vuorimäen** mailla, kuusella on korkeutta 4.5 metriä.

Pihlajaveden metsien hienouksiin kuuluu myös "**sienikuusi**", joka sijaitsee **Isoahon** mailla, pituutta puulle on kertynyt viitisen metriä ja ympärystä noin metri.

Keuruun kolmanneksi suurin **haapa** kasvaa **Kuusijärven** rannassa. Ympärysmittaa puulle on kertynyt 3.16 metriä.

Pihlajista maininnan arvoinen on **Lapin** pihassa kasvava pihlajaryhmä, joka on rauhoitettu Lääninhallituksen päätöksellä 10.2.1960.

Yksi suurimmista **koivuista** on **Juurikkamäen** pihassa oleva koivuvanhus, jonka strategiset mitat ovat 3.64 ja noin 18 metriä.

Oman lukunsa muodostavat **katajat**, joista maininnan ansaitsevat **Koivumäessä** ja **Viitarannassa** kasvavat katajat.

Viitarannassa kasvava **pylväskataja** on Keuruun toiseksi suurin, korkeutta on kertynyt kahdeksan metriä ja ympärystä 0.84 metriä. **Koivurannan kataja** on korkeampi (11 metriä), mutta "laihempi" (0.77 metriä).

BIOLOGISESTI JA MAISEMALLISESTI ARVOKKAAT ALUEET

Biologisesti arvokkaiisiin alueisiin kuuluvat Pihlajaveden uudenkirkon - ja Pirttimäen **sinivuokko** esiintymät. Pirttimäen rinteessä kasvaa sinivuokon

(*Hepatica*
nobi

lis)

lisäksi mm. mustakonnanmarja

(*Actaea spicata*)

Kesän 1994 inventoinneissa tarkastettiin 11:sta uhanalaisen kasvin kasvupaikkaa. Useimmista kasvutieto oli vanhahko eli 1970-luvun loppupuolelta. Tarkastetuista kasvupaikoista ainoastaan kolmessa oli kyseinen kasvi. Kyläkurjenpolvi (*Geranium pratense*) löytyi Rasilasta 300 metriä luoteeseen (noin 20 kukkavartta) ja pikkutervakko

(*Lych
nis alpina*)

kukki noin 200 yksilön voimin Pihlajaveden rantakalliolla (ainut kasvupaikka Keuruulla).

Hengissä on myös Pirttimäen sinivuokkoesiintymä, joka on ilahduttavasti jopa hieman levinnyt itärinteeseen kahden aarin alueelle. Seuraavat kasvit ja kasvupaikat, ovat hävinneet Pihlajaveden alueelta: Anttilan pellolla kasvanut hirvenkello

(*Cam
panula cervicaria*)

, Laurinmäen ketokatkero

(*Gen
tia
nella campestris*)

, kirkiruoho

(*Gymnade
nia conop
sea*)

ja vilukko

(*Par
nassia palustris*)

sekä Kalikkasalon kirkiruohoesiintymä. Sellaisia kasveja joita ei löydetty, mutta joiden esiintyminen on edelleen mahdollista ovat: Köminjärven rannassa esiintyvä hanhenpaju

(*Salix re
pens*)

, Takalanlammen ranta saraikossa kasvava äimäsara

(*Carex dioi
ca*)

ja Pihlajaveden uuden kirkon luonaisuolella oleva sinivuokkoesiintymä. Uusia lajeja olivat: valkopeippi

(*Lamium album*)

ja valkovuokko

(*Ane
mone nemorosa*)

, jotka molemmat kasvavat Pihlajaveden aseman ulkorakennuksen takana muutaman yksilön voimin. Lisäksi Pyörkkilästä löydettiin uusi valkovuokkoesiintymä.

Kaikki hävinneet kasvit viihtyvät laidunmailla, joita ei enää ole tai ne ovat pahasti kasvaneet umpeen. Millä sitten uhanalaisia kasveja voi suojella? Yksinkertainen ja halpa konsti on ennen siementämistä niittää kerran, pari kesässä kasvin ympäriltä muut kasvilajit pois. Tässä kirjoituksessa esitetyt kasvien kasvupaikat ovat luonnonvaraisia, edellä lueteltuja kasveja löytyy toki muualtakin, mutta ovat ihmisten sinne istuttamia.

LINTUJÄRVET

Seuraavassa esittelen muutamia Pihlajaveden lintupaikkoja lyhyesti.

Heinävalkeinen (pinta-alaltaan 8 ha) sijaitsee Pihlajaveden asemalta Valkeajärvellä vievän tien vasemmalla puolella (noin kuusi kilometriä), hakkuuaukolla olevan kumpareen takana, noin 400 metriä tieltä. Heinävalkeinen on pohjois-etälä suunnassa oleva kapea suorantainen, karuhko järvi. Järvikortetta kasvaa paikoin melkoisesti. Järvi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Järvelle kannattaa mennä touko-kesäkuussa, lajisto vaihtelee vuosittain, mutta viime vuosina järvellä on tavattu mm. mustakurkku-uikkuja (

Podiceps auritus),

joutsenia

,
haapanoita

(*Anas*

penelope),

heinätaveja

(*Anas querquedula*),

jouhisorsia

(*Anas acuta*),

lapasorsia

(*Anas clypeata*),

puna-

(*Aythya ferina*)

ja tukkasotkia

(*Aythya fuligula*),

kurkia ja lisäksi kaikki tavalliset kahlaajat ja lokit. (Edellä mainitut lajit pesivät myös järvellä.)

Järvelle rakennettiin lintutorni kevään 1995 aikana.

Vesilahdensuo (69 ha) sijaitsee Keuruun ja Multian rajalla Liesjärveltä Pökköperälle menevän tien varressa. Valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan kuuluva suo on linnustoltaan seudun arvoikkain. Suon halki kulkevalta tieltä avautuu hieno nevamaisema. Linnustoon kuuluvat kaikki tavalliset suolinnut: kurki, töyhtöhyyppä (*Vanellus vanellus*), isokuovi (*Nu*
menius arquata),

liro (

Tringa glareola),

niittykirvinen

(*Anthus pratensis*),

keltavästäräkki

(*Motacilla flava*)

), mutta myös harvinaisemmat pohjoiset lajit kapustarinta ja pikkukuovi

(*Numenius phaeopus*)

. Myös lapinharakka

(*Lanius excubitor*)

on suosaarekkeissa pesinyt. Muuttoaikoina linnusto on monipuolisempaa, mm. hanhet, jänkäkurppa

(*Lymnocyptes minimus*)

ja mustaviklot

(*Tringa erythropus*)

on siellä tavattu. Vielä rauhoittamaton osa suosta tulisi liittää soidensuojelualueeseen.

Iso-Kuolemainen on Seutukaavaliiton suojelualuevarauksia (SU 1). Iso-Kuolemainen on lähes umpeenkasvanut kortteikkoinen lampi Pihlajaveden karujen metsä- ja suoalueiden keskellä.

Lampi sijaitsee Pihlajaveden Valkeajärvellä Martinjärven itäpuolella. Lintuvesien

suojeluohjelmassa mukana oleva

Iso-Rimppi, sijaitsee vanhan kirkon

pohjoispuolella. Iso-Rimppi on keväällä muuttolintujen suosima levähdyspaikka. Kesällä vesi

kuitenkin laskee rajusti ja pesimälinnustoltaan tämä järvi on melkoisen vaatimaton. Rimppi

rantametsineen on mukava kokonaisuus, vaikka vesi kesällä onkin melko vähissä. Talvella

aluetta piristävät runsaina talvehtivat koskikarat

(*Cinclus cinclus*),

saukko

(*Lutra lutra*),

joskus myös joutsenet ja sorsat. Pihlajaveden ala-asteen läheisyydessä sijaitseva pienehkö

sara- ja korterantainen

Pasko-Rimppi

on ollut naurulokkien vakituisena pesimäpaikkana, mutta 1980-luvun lopulla lokit ovat

vähentyneet ja 1993 ei järvellä enää pesinyt ainuttakaan naurulokkia. Vuonna 1987 järvellä

pesi noin 100 paria ja 1988 noin 80 paria naurulokkeja. Lisäksi Pihlajaveden alueella

sijaitsevat vielä

Iso-Innonjärvi

ja

Riitalampi

. Vakituisena joutsenen ja kurjen pesimälampena tunnettu Iso-Innonjärvi on Pihlajaveden

kalastuskunnan päätöksellä rauhoitettu vesilintumetsästykseltä. Sara- ja korterantainen

pienehkö järvi on varsin mukava lintupaikka, vaikka kovin monia lajeja ei tavatakaan. Järvi

sijaitsee Ähtäriin menevän tien läheisyydessä. Pieni, lähes umpeenkasvanut Riitalampi Virtain

ja Keuruun rajalla (Itämerellä) kaipaisi vedenpinnan nostoa. Avovettä alueella on nykyisin vain

vähän, ja etenkin sorsat ja joutsen hyötyisivät korkeammasta veden tasosta.

Lintujärvien lajiston muodostavat pääasiassa tutut vesilinnut joutsen, haapana, tavi(*Anas*

cressa),

sinisorsa

(*Anas platyrhynchos*),

tukkasotka, telkkä

(*Bucephala*

clangula)

ja joutsen Kahlaajista tavataan lähes jokaisella järvellä/lammella isokuovi, valkoviklo (*Tinga nebularia*),

liro, töyhtöhyppä ja muutamilla myös kurki. 1980-luvun puolivälissä lähes jokaisella

lintujärvellä oli naurulokkeja. Nykyisin kyseinen laji pesii enää Iso-Innonjärvellä ja

Riitalammella. Harvinaisimmista lajeista mainittakoon mm. heinätavi, punasotka, luhtakana

(*Rallus aquaticus*)

ja pyrstötiainen

(*Aegithalos caudatus*),

joita löytyy aina silloin tällöin joltakin lintujärveltä.

Muita maininnan arvoisia paikkoja lähellä pihlajavettä ovat: **Kaivoslahti, Peräjärvi ja Jaakonsuo**

Keuruun keskustan välittömässä läheisyydessä sijaitseva Kaivoslahti (20 ha) on yksi parhaita lintuvesiä Keurusseudulla. Lahden lintulajisto on keuruulaisittain edustava, ja sitä voi tarkkailla lintutornista. Lahden kasvillisuuteen kuuluu mm. järvikortetta, kaislaa, ruokoa ja sarjarimpeä. Kaivoslahden näkyvin laji on ilman muuta naurulokki. Naurulokkikolonian suojissa pesivät mm. silkki-uikku

(*Podiceps cristatus*),

haapana, tukkasotka, nokikana

(*Fulica*

atra),

isokuovi ja pikkulokki

(*Larus minutus*).

Peräjärvi (8 ha) on hyvä kortteikkoinen lintujärvi Riihossa kahdeksan kilometriä Haapamäeltä etelään. Peräjärvi on tyypillinen matalaksi laskettu pikkujärvi. Kesäisin järvi kasvaa lähes umpeen kasvillisuutta (kortetta, saraa, uistinvitaa). Paras aika Peräjärvellä on kevät. Kesällä ja syksyllä linnut häviävät korteikkoon. Keväällä järvellä näkee mm. mustakurkku-uikkuja, taveja, heinätaveja, tukkasotkia, naurulokkeja (Keuruun toiseksi suurin), mahdollisesti myös pikkulokin. Kahlaajista paikalla ovat kaikki tavalliset lajit töyhtöhyppän ja viklojen johdolla. Syksyisellä muuttomatalla järvellä levähtää myös joutsenet ja kurjet edellä mainittujen lajien lisäksi. Peräjärvelle on pystytetty lintutorni syksyllä 1994.

Oma lukunsa ovat jäteveden puhdistamot, joilla usein on monipuolinen linnusto. Keuruulla

etenkin Jaakonsuon puhdistamo on linnustoltaan runsas. Jaakonsuolla tavataan pesivänä lähes vuosittain mm. nokikana, lapasorsa, punasotka, luhtakana, liejukana (*Gallinula chloropus*),
vi, pikkutylli
(*Charadrius dubius*),
heinäta
naurulokki ja runsaasti tavallisempia sorsia. Muuttoaikana Jaakonsuolla on viime vuosina levähtänyt mm. harmaahaikaroita
(*Ardea cinerea*),
pikkusirrejä
(*Calidris minuta*),
suokukkoja ja liroja.

Muuttoaikoina kaikilla järvillä käy tavallista suurempi vilske ja hulina, kun muuttomatalla olevat linnut levähtävät ja ruokailevat. Kaikilla edellä esitetyillä lintupaikoilla kannattaa retkeillä keväisin, koska silloin siellä voi nähdä kivoja lajeja kuten metsähanhia (*Anser fabalis*), vesipääskyjä
(*Phalaropus lobatus*),
uiveloita
(*Mergus albellus*)
ja mustavikloja
(*Tringa erythropus*).

PIHLAJAVEDEN SELKÄVESILINNUSTO

Kuikan (*Gavia artica*) ja selkälokin (*Larus fuscus*) sekä muut vesi- ja rantalintulajit, tilanne on selvitetty myös 1990-luvun alkupuolella. Nämä lajit ovat uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietinnössä (Komiteanmietintö 1985:43) mainittu silmälläpidettäviksi taantuneiksi (St).

Kuikka

Pihlajavedellä on entuudestaan tunnettu runsas kuikkaisena alueena. Nyt tehty koko alueen kattava selvitys antaa huomattavasti tarkemman ja onneksi myös positiivisemmän kuvan seudun kuikkatilanteesta. Laskennoissa havaittiin yhteensä noin 50 kuikkayksilöä. Reviirejä löytyi Pihlajaveden alueelta yhteensä 15, josta Pihlajavedellä oli 7 reviiriä. Kuikkien

poikastuotto on huono suurilla järvillä. Yksi syy huonoon poikastuottoon lienee tulvahuipun aika. Suurilla vesistöjen keskusjärvillä vesi nousee keväällä vielä pitkälle kesäkuuhun ja tuhoaa lähelle vesirajaa munitut kuikan munat. Esim. Pihlajaveden alapuolisilla järvillä vesi nousee reilusti vielä kesäkuulla. Osasy s suurten järvien huonoon pesimismenestykseen on varmasti myös runsas häirintä. Ympäristömyrkyjen mahdollista vaikutusta kuikan poikastuottoon ei juuri ole tutkittu.

Selkä- ja harmaalokki

Suurten lokkien asema on ollut vähintään yhtä heikosti tunnettu kuin kuikan. Valitettavasti selkälokilla näyttää menevän kuikkaakin huonommin. Pesä tai hätäileviä lokkeja oli alle kymmenellä reviiirillä. Harmaalokkeja (*Larus argentatus*) Pihlajavedellä on noin kymmenkunta yksilöä. Selkälokkeja on Pihlajavedellä siis yhä noin kaksinkertaisesti harmaalokkeihin verrattuna. Lajien suosimat järvet eroavat toisistaan melko selvästi. Harmaalokit pesivät lähes pelkästään suurimmilla järvillä, kun taasen selkälokkeja pesii runsaammin pienehköillä järvillä. Toki lajit pesivät myös samoilla luodoilla, mutta tällöin usein keskikokoisilla järvillä.

Selkälokkien heikosti sujuneiden pesintöjen ohella lajin kantaan vaikuttanee aikuisten lintujen ehkä tavallista suurempi alttius kuolla pesimäaikana. Selkälokki kärsinee pitkäikäisenä lintuna aikuiskuolleisuuden noususta hyvin voimakkaasti. Pitkäikäisyyttä on jopa pidetty samankaltaisen kuikan vahvan kannan selittäjänä.

Muut selkävesilinnut

Muista selkävesilinnuista käsittelen lyhyesti koskeloita, kalatiiraa (*Sterna hirundo*) ja -lokkia (*Larus canus*), naurulokkia ja silkkiuikkua.

Koskeloita Pihlajavedellä esiintyy harvakseltaan. Iso- (*Mergus merganser*) ja tukkakoskeloita (*Mergus serrator*) alueella on kutakuinkin yhtä paljon.

Kalatiira ja -lokki ovat molemmat yleisiä kaiken kokoisilla järvillä. Kalatiiroja Pihlajavedellä pesii noin kymmenkunta paria. Kalalokki on Pihlajaveden runsain lokkilaji. Pesiviä pareja on karkeasti arvioiden yli 60. Naurulokki puolestaan taantuu selvästi. Laji ei ole varsinainen selkävesilaji. Kuitenkin entuudestaan tunnetuilla pesäpaikoilla on tapahtunut parimäärien vähenemistä. Kaikkein monipuolisimmat ja tärkeimmät selkävesilintujen pesimäpaikat Pihlajaveden alueella ovat: Liesjärven Härkösaari ja Nuottasaari ja Pihlajaveden Lääkärintsaari ja Töksinkallio.

Selkävesilajien tulevaisuus näyttää huonohkolta. Silmälläpidettäväksi mainitut kuikka ja selkälokki ovat ilmeisimmin oikeassa kategoriassa uhanalaisuusluokituksessa. Molempien silmälläpitoa tulee jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan tehostaa. Molemmat lajit kärsivät pitkälle samasta syystä, häirinnästä. Näin ollen myös suojele voisi kohdistua esim. molempien lajien asuttamille alueille. Tarvitaan tehokasta valistusta ja tärkeimmillä pesimäpaikoilla myös kalastus- ja veneilyrajoituksia.

Kirjallisuutta Keuruun luonnosta:

Kallio-Mannila K. 1984: Keuruun kunnan ympäristönhoitosuunnitelma. - Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopiston biologian laitos.

Kellomäki E., 1968: Raiski - kappale ikimetsää. Suomenselän Linnut 1/1968

Kellomäki E., 1971: Keuruun Raiskin metsäalueen linnusto 1963-1971. Suomenselän Linnut 3-4/1971.

Keurusseudun luonto 1, 1986. Keurusseudun luonnonystävät.

Keurusseudun luonto 2, 1989. Keurusseudun luonnonystävät.

Keurusseudun luonto 3, 1995. Keurusseudun luonnonystävät.

Komiteamietintö 1985:43. Uhanalaisten kasvien ja eläinten suojelutoimikunnan mietintö. - Helsinki.

Koski P. 1992: Haapamäen uhanalaiset ja harvinaiset kasvit

Koski P. & Lamminmäki J., 1994: Keuruun luonto- ja kasviselvitys. Keuruun kaupunki, ympäristötoimi.

Oravainen R., 1988: Pienvesistöjen veden laatu, Ähtärin-Pihlajaveden alue. Kokenmäenjoen vesiensuojeluyhdistys ry.

Pihlainen J., 1968: Urpiaisen pesiminen Keuruun seudulla 1968. Suomenselän Linnut 2/1968.

Pihlainen J., 1969: Uutta kuukkelista. Suomenselän Linnut 2/1969.

Pihlainen J., 1970: Keuruun seudun linnuston erikoispiirteitä. Suomenselän linnut 3/1970.

Ristaniemi O., 1985: Keski-Suomen muinaisrannat. Keski-Suomen seutukaavaliitto.

Sulkava P., 1981: Pesimälinnusto Ilmajoella ja Keuruulla linjalaskentojen perusteella. Suomenselän Linnut 2/1981.

Sulkava P., 1989: Kolmekymmentä vuotta talvilintulaskentaa Keuruulla. Suomenselän Linnut 3/1989.

Sulkava P., 1989: Hyviä lintupaikkoja Suomenselällä (Peräjärvi ja Kuolemainen). Suomenselän Linnut 2/1989.

Sulkava P., 1991: Talvisten tiaisparvien koostumus Ilmajoella ja Keuruulla 1952-1988. Suomenselän Linnut 4/1991.

Sulkava R. & Lamminmäki J., 1992: Selkävesilinnusto Keuruulla. Keuruun kaupunki.

Sulkava R. & Lamminmaki J. 1993: Keuruun lintujärvet. Keuruun kaupunki.

Sulkava R., & Lamminmäki J., 1994: Keuruun lintujärvien pesimälinnusto. Suomenselän Linnut 2/1994.

Välivaara R., 1988: Keuruun, Petäjaveden ja Uuraisten uhanalaiset kasvit. Keski-Suomen seutukaavaliitto.

Välivaara R., Raatikainen T., Saari V., Halinen P., Salminen M., Raatikainen M. 1991: Uhanalaiset kasvit Keski-suomessa. - Keski-Suomen liitto. Julkaisu A2.

Välivaara R., 1993: Pihlajaveden reitin rantaosayleiskaavoituksen maisema- ja luontoselvitys. Keuruun kaupunki.

[Innojärvi 2010](#)

[Pihlajaveden kylä](#)

[Pihlajaveden kesä 2010](#)